

7.3.2025

laura.pitkanen@gov.fi (VM)
andreas.blancosequeiros@gov.fi (STM)
tiina.snellman@gov.fi (SM)

Viite: lausuntopyyntönnne 27.1.2025, diaarinumero: VN/20544/2024

Suomen Palopäälystöliiton lausunto luonnoksesta hyvinvointialueiden tehtäviä koskeviksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi vuosille 2025-2029

Suomen Palopäälystöliitto – Finlands Brandbefälsförbund ry kiittää lausunnonantomahdollisuudesta. Lausumme seuraavaa:

Yleiset huomiot

Asiakirjan nimi tulee tarkastaa lopulliseen versioon. Luonnosversion nimi *Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet vuosille 2025-2029* saattaa aiheuttaa sekaannuksia. Mikäli on kyse strategisista tavoitteista, jotka valtioneuvosto vahvistaa vähintään neljän vuoden välein, olisi asiakirjan nimeen syytä lisätä strategia sana.

Toinen huomioitava asia pelastustoimen osalta tässä tai muussa yhteydessä on se, että valtioneuvosto on jo vuonna 2023 vahvistanut [Valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle vuosille 2023–2026](#). Tästä saattaa tulla ongelmaa, jos valtioneuvoston eri tavoiteasiakirjoissa käsitellään asioita ristiriitaisesti, kuten vaarana on. Järjestelmä siis kaipaa selkeytystä ja tavoitteita olisi hyvä antaa yhtenevillä vuosimääritelmillä.

Asiakirjan valmistelussa tulisi myös huomioida, että vuoden 2026 aloittaa Lupa- ja valvontavirasto (LVV), jossa tulevat toimimaan niin nykyiset aluehallintovirastot kuin myös Valvira. Useassa kohdin asiakirjaa on syytä muuttaa viittauksia aluehallintovirastoon esimerkiksi määritelmällä ”toimintaa valvova ja arvioiva viranomainen”.

Luonnoksessa esitetään, että pelastustoimella tulee olla välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja että pelastustoimi säilyy turvallisuuden lähipalveluna. Lisäksi pelastustoimen palvelutuotannon tulee toimia kaikissa olosuhteissa paikallisena, alueellisena ja valtakunnallisena yhteen toimivana kokonaisuutena.

Yhdenvertainen, vaikuttava ja kustannustehokas pelastustoimi, jolla on välitön kyky toimia edellä mainitulla tavalla, voidaan saavuttaa ainoastaan, jos pelastustoimella on alueellisen ja valtakunnallisen lisäksi myös paikallista läsnäoloa. **Pelastustoimen vaikuttavuudessa on mittariksi asetettu kustannusten muutosten prosenttiosuus ja**

linjattu tavoitteeksi, että kustannukset eivät saa kasvaa. Tällaisen tavoitteen asettaminen on erityisen ongelmallista tilanteessa, jossa pelastustoimen lakisääteiset palvelut eivät nykyiselläänkään ole lakisääteisellä tasolla (ks. esim. aluehallintovirastojen vuosittaiset asiantuntija-arviot sekä [Pelastustoimen valtakunnallinen asiantuntija-arvio 2023](#)) ja vaativat toteutuakseen vaatimuksien mukaisella tasolla lisäresursseja. Kyseisen mittarin käyttäminen tarkoittaa pelastustoimen palveluiden vaikuttavuuden osalta nollasummapeliä, jossa johonkin asiaan resurssien lisääminen on toisesta lakisääteisestä tehtävästä pois. → Esitetään, ettei kustannuksiin liittyvää tavoitteiden asettamista aseteta pelastustoimelle, vaan hyvinvointialueita katsotaan kokonaisuutena.

Yksityiskohtaiset huomiot

2 Tavoitteiden kokonaisuus

Sivu 11, taulukko 1, kohdat 2 ja 3: Esitetään sanan ”kunnianhimoisesti” korvaamista asiayhteyteen paremmin sopivalla sanalla ”määrätietoisesti”.

3.1 Väestön hyvinvointi, terveys ja turvallisuus

Sivu 15, 1. kappale: *Tavoitteen edistäminen ja toteuttaminen voi sisältää jo käytössä olevia [väestön] hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen toimia, joita tuottavat myös kunnat, järjestöt ja muut tahot.*

-Mielestämme näiden toimien ohjaaminen on hyvinvointialueille erittäin vaikeaa, koska niitä tuottavat toimijatahot eivät ole osa hyvinvointialuekokonaisuutta, eivätkä siten hyvinvointialueen suorassa ohjauksessa. Tästä syystä hyvinvointialueiden tehtäviä koskeviksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi olisi näkemyksemme mukaan syytä ottaa vain sellaisia edistämisen ja toteuttamisen keinoja, joihin hyvinvointialueilla on tosiasiallisesti mahdollisuus vaikuttaa.

3.1.2 Pelastustoimessa

- Luvun viimeisessä kappaleessa on kirjaus: ”Myös materiaalisesta varautumisesta on huolehdittu hyvinvointialueilla ja valtakunnallisesti.” Tämä on hieno tavoite, mutta havaintojen mukaan hyvinvointialueilla ei ole riittäviä resursseja, eikä rahaa tavoitteen edistämiseksi. Materiaaliseen varautumiseen tulisi antaa myös, jotain konkreettisia keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi. Eräs ratkaisu voisi olla se, että materiaalisen varautumiseen muodostettaisiin kansallisia valmiusvarastoja, joiden tuotteita kierrätettäisiin käyttöön, jotta varastojen sisältö ei vanhene. Asiaa tulisi, joka tapauksessa edistää kustannustehokkaalla mallilla valtion ja hyvinvointialueiden yhteistyönä.

3.2.2 Pelastustoimessa

sivu 19, 2. kappale: *Tämä edellyttää ajantasaista ja yhdenmukaista tietopohjaa, strategista ohjausta sekä jatkuvaa vuorovaikutusta ja toimivaa tiedonvaihtoa hyvinvointialueiden pelastustoimien, aluehallintovirastojen ja sisäministeriön välillä.*

-Esitetään sanan ”aluehallintovirasto” korvaamista esimerkiksi ”toimialaa valvova viranomaisena” tai vastaavalla ilmaisulla johtuen vuonna 2026 voimaan tulevasta hallinnollisesta uudistuksesta.

sivu 19, 2. kappale: *Hyvinvointialueiden pelastustoimen omavalvontaohjelmat laaditaan siten, että niiden avulla seurattavat tiedot ovat vertailukelpoisia.*

-Huomautetaan, että tällä hetkellä tämä ei toteudu, ja että toteutuakseen tämä vaatii konkreettisia toimia ja toimenpiteitä, kuten asiaa koskevan asetuksen antamista, sillä hyvinvointialueiden omavalvonta tuottaa tällä hetkellä hyvin erilaista dataa. Nykytilannetta on selvitetty mm. aluehallintovirastojen toimesta vuonna 2024 ja antaneet

näkemyksensä tilanteen korjaamiseksi. ([Ks. Selvitys pelastustoimen omavalvonnan tilasta 2024.](#))

sivu 19, 3. kappale: *Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä ja muista pelastustoimen palvelutarpeen muodostumiseen vaikuttavista tekijöistä.*

- Viimeaikaisten havaintojen perusteella ongelmaksi on muodostumassa pelastuslaitoksilla esimerkiksi vaaditun asiantuntijuuden puute ja haasteet, jotka liittyvät muun muassa asiantuntevan henkilöstön saatavuuteen. Lyhyesti kuvattuna näyttäisi siltä, että pelastuslaitoksilla on kokonaiskuva riskeistä ja palvelutarpeesta, mutta ei kaikissa tilanteissa mahdollisuutta reagoida niihin, koska henkilöstöresurssit eivät tätä mahdollista.

Kohdan 3.2.2 viimeistä kappaletta esitetään muokattavaksi kokonaan (alla luonnoksen teksti):

Sopimuspalokuntatoiminnan valtakunnallisen kehittämisohjelman toimenpiteet on otettu käyttöön. Yhteistoiminta hyvinvointialueiden, muiden viranomaisten ja kolmannen sektorin kanssa on tavoitteellista. Pelastustoimen palvelutason yhdenmukaisuutta vahvistetaan määrittämällä sopimuspalokunnille valtakunnalliset suorituskykyvaatimukset.

Ehdotus uudeksi tekstiksi kohdan 3.2.2 osalta

Sopimuspalokuntatoiminnan valtakunnallisen kehittämisohjelman toimenpiteet päivitetään ja turvataan sopimuspalokuntien toiminnalliset, ammatilliset ja taloudelliset edellytykset tuottaa pelastustoimen palveluilta osana pelastustoimen palvelukokonaisuutta. Yhteistoiminta hyvinvointialueiden, muiden viranomaisten ja kolmannen sektorin kanssa on tavoitteellista ja joustavaa. Pelastustoimen palvelutason yhdenmukaisuutta vahvistetaan turvaamalla sopimuspalokuntien toimintaedellytykset ja määrittämällä sopimuspalokuntia koskevat valtakunnalliset suorituskykyvaatimukset.

Perustelu: Sopimuspalokuntatoiminnan kehittämisohjelman toimenpiteet toteutettiin vuosina 2020-2023 ja ne ovat osittain jo vanhentuneet. Sisäministeriö on asettanut uuden työryhmän kehittämään sopimuspalokuntatoimintaa ja sen myötä asetettavien toimenpiteiden käyttöönotto tulisi turvata. Yhteistoimintaa koskevaan kirjaukseen on syytä lisätä kirjaus tavoitteellisuuden lisäksi joustavuudesta, sillä tällä hetkellä yhteistoiminta on joillakin alueilla hyvinkin yksipuolista ja ylempää ohjeistettua/käskettyä. Suorituskykyvaatimuksia pitää tarkastella erikseen sopimuspalokuntatoiminnan näkökulmasta. Vaikka valtakunnallisille suorituskykyvaatimuksille on tarvetta, tulee kuitenkin huomioida se, että sopimuspalokuntatoiminta on pääsääntöisesti hyvinkin paikallista ja suorituskyky on rakennettu paikalliset uhkat ja tarpeet huomioiden. Tästä johtuen sopimuspalokuntien suorituskyvyn määrittämisessä tulee huomioida erikseen paikalliset lähtökohdat ja olosuhteet. Liian tiukat vaatimukset, määräykset ja ohjeet voivat johtaa vapaaehtoisuuteen pohjautuvissa sopimuspalokunnissa toiminnan hiipumiseen. **Mikäli valtakunnalliset suorituskykyvaatimukset nousevat liian korkeiksi, voi se pahimmillaan johtaa sopimuspalokuntatoiminnan näivettymiseen erityisesti harvaan asutuilla alueilla ja saattaisi johtaa pahimmillaan toiminnan loppumiseen – on kuitenkin parempi, että meillä on laaja sopimuspalokuntaverkosto, jotta edes jonkinlaista apua olisi saatavissa kaikkialla Suomessa.**

3.3 Taloudellinen kestävyys

sivu 22, 1. kappale: *Palveluverkon ja työnjaon uudistamista jatkamalla turvataan riittävä henkilöstö, varmistetaan laadukkaat palvelut ja parannetaan toiminnan taloudellista kestävyyttä.*

- Nykyisen hankalan taloudellisen tilanteen pitkittyessä on jo näkyvissä palveluverkon supistamista. Pelastustoimen palvelut ovat asiakkaiden näkökulmasta tärkeitä

lähipalveluita, joita ei palveluverkkoa harventamalla kyetä lakisääteisen tason mukaisesti tuottamaan.

- Pitkittynyt talouden taantuma uhkaa riskiperusteisesti sekä asiakkaan näkökulmasta ylläpidettävää palveluverkkoa. Pelastustoimen rahoituksen perusteiden on huomioitava nykyistä paremmin riskiperusteisuus, ja rahoituksen on oltava riittävä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.
- Palveluverkon ja työnjaon osalta tulisi hyvinvointialueiden palveluverkkoa määritellessä huomioida mahdollisuudet jakaa palvelupisteiden kapasiteettia niin pelastustoimen kuin sosiaali- ja terveystoimen tai poliisitoimen palveluiden kesken.

3.4 Vaikuttavuus

sivu 22: Vaikuttavuutta koskevassa luvussa asiaa ei käsitellä lainkaan puhtaasti pelastustoimen näkökulmasta. Sen sijaan luvussa käsitellään vaikuttavuutta sosiaali- ja terveydenhuollon kontekstissa. Pelastustoimen vaikuttavuudesta on valmistunut juuri hanke-raportti: [Pelastusalan työn vaikuttavuuden mittaaminen 2024 ja näkymiä tulevaan](#), jota tulisi tässä hyödyntää.

Liitteessä 1. pelastustoimen vaikuttavuuden mittareiksi esitetään neljää arvoa. Arvoja olisi varmaankin hyvä suhteuttaa alueen väkimäärään. Pelkästään määrällisiin muutoksiin perustuvat mittarit eivät välttämättä kerro mitään toiminnan laadusta. Tulisiko myös toiminnan laatua ja sen kehitystä pyrkiä arvioimaan jotenkin, vaikka se haastavaa onkin?

Mittareita valittaessa on hyvä turvautua tieteelliseen tukeen, jotta erilaiset mittareihin liittyvät ominaisuudet ymmärretään, eikä esimerkiksi mitata epäolennaisia asioita. Mittariksi valittavat asiat tulee myös valita niin, että samalla määritetään, miten tarvittava tieto saadaan yksiselitteisesti selville. Esimerkiksi pelastustoimen vaikuttavuusmittari 54. *Henkilövahinkojen muutos%* voi olla hankala määrittää. Miten määritellään termi henkilövahinko ja miten jollakin alueella tapahtuvat henkilövahingot saadaan selville?

4.2.2 Pelastustoimessa

Sivu 28, 5. kappale: **Pelastustoimen tietohallinto on resursoitu vastaamaan tarpeita, huomioiden kyvykyys toimia kaikissa olosuhteissa.**

- Pelastustoimen tietohallinto on toimijana liian epämääräinen ilmaus, sillä se pitää sisällään niin valtiollisia että hyvinvointialuekohtaisia toimijoita, mutta myös järjestökenttää. Näkemyksen mukaan ilmaisu tulisi selkeyttää sen osalta, mikä tai mitkä toimijat muodostavat pelastustoimen tietohallinnon. Pelastustoimen tietohallinnon vastuut eivät niin ikään ole jaettu selkeästi, jotta kokonaisuus voisi toimia kaikissa olosuhteissa.

- Yksittäisenä havaintona vielä, että toisessa kappaleessa viimeinen lause, "Tutkimus- ja kehittämistoiminnan avulla pelastustoimella on kyky ennakoida ja tuottaa pitkäjänteistä tutkimustietoa sekä reagoida ajankohtaisiin tutkimustarpeisiin", on kirjoitettu kahteen kertaan.

4.3 Toimiva yhteistyö

Sivu 28: *Hyvinvointialueiden on toimittava yhteistyössä laissa säädettyjä tehtäviä hoitaessaan.*

Tuomme esiin sen, että nykyinen lainsäädäntö ja erityisesti pelastuslain 379/2011 6 luvussa olevat säännökset velvoittavat vahvasti hyvinvointialueita pelastustoimen palveluiden ja tehtävien hoitamisessa. Tavoitteella on siten pelastustoimen näkökulmasta vahva velvoite ja lainsäädännöllinen viitekehys.

Liite 1

Mittari 26: Toimintavalmiuden toteutuminen riskiluokat 1–4 vai 1–3?

- Ensimmäinen yksikkö %

- Pelastustoiminta %

Mittari on tuollaisenaan liian epätarkka tai jopa käyttökelvoton. Toimintavalmiuden toteumaa ensimmäisen yksikön sekä pelastustoiminnan osalta voidaan tarkastella *riskiruu-tukohtaisesti*. Tällöin vaatimuksena on, että vähintään 50 %:ssa tehtävistä toimintaval-miusaika täyttyy. *Riskiluokakohtaisesti* toteumaa seurattaessa tulisi ottaa huomioon, että tavoitteiden tulisi olla huomattavasti korkeampi, kuin ruutukohtainen 50 %.

Aluehallintovirastojen määrittämät ja käyttämät ongelmaruudut ovat yksi mahdollinen mittari toimintavalmiuden yhdenvertaisesta toteutumisesta. **Haasteena on kuitenkin, että voimassa olevan toimintavalmiuden suunnitteluohje on muuttumassa. Ongelmaruutujen** määrää voidaan tarkastella esimerkiksi suhteessa kaikkiin riskiluokan ruu-tuihin, jolloin saatava prosenttiosuus kertoo, kuinka suuressa määrässä kyseisen riskiluo-kan riskiruu-duista toimintavalmiudessa on ongelmia.

Mittari 27: Valvontasuunnitelman toteutuminen A1-A6-kohteet %

- Valvontasuunnitelman toteutumisen mittaamisen osalta on huomattava, että A1-A6-valvontakohteiden tarkastusvälit saattavat poiketa alueittain toisistaan ja voivat muut-tua ajan mittaan. Tarkastusvälejä voidaan aktiivisesti muuttaa, mikä voi vaikuttaa mer-kittävästi toteumiin. Tämänhetkisen tilanteen mukaan tarkastusväleissä on merkittäviä eroavaisuuksia keskenään eivätkä nämä tarkastusvälit selity vain alueellisilla riskeillä tai erityispiirteillä.

- Mittarin osalta olisi hyvä täsmentää, mitä valvontatoimenpiteitä tarkoitetaan. Nyt jää kuva, että mittarina käytetään pelkästään A1-A6 kohteiden määräaikaisten palotar-kastusten toteumaa. Pelastuslaitoksille kuuluu myös muita lakisääteisiä onnettomuuksien ehkäisyn tehtäviä, kuten rakennustyön aikaiset palotarkastukset, palontutkinta, kemi-kaalitarkastukset, yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmien tarkastukset sekä riskiasunto-jen tarkastukset. Kaikkien lakisääteisten tehtävien tulisi näkyä mittareissa, jotta pysty-tään varmistamaan myös näiden palveluiden yhdenvertainen toteutuminen ja riittävät resurssit.

Mittari 31: Pelastustoiminnan suunnitelmat ovat ajan tasalla, %

- Suunnitelmien hallinta on keskitetty ja vastuutettu

- Hälytysohje on laadittu ja ajan tasalla

- Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat ovat ajan tasalla

- Yhteistyösuunnitelmat ovat ajan tasalla

- Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitel-mat ovat ajan tasalla

-Pelastustoimen suunnitelma-arkkitehtuuri toimialalla ei ole tällä hetkellä riittävän yhte-näinen, jotta tiettyjen suunnitelmien ajantasaisuutta voitaisiin tarkastella ja yhdenvertai-suutta tarkastella valtakunnallisesti.

- Esimerkkinä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston selvityksen mukaan sen toimi-alueella ei muun muassa ole ollut hälytysohje-nimellä kulkevaa suunnitelmaa. (Ks. Selvi-tys pelastuslaitosten laatimien suunnitelmien tilanteesta ja toimintavalmiudesta – tulosta-voite 2023–2026.) Muiden aluehallintovirastojen havainnot hälytysohjeesta ovat yhte-neväiset, eikä hälytysohjetta koskeva pelastuslain pykälä ole nykyisellään enää toimin-taympäristön ja tietoteknisten ratkaisujen tasalla. Hälytysohjeen sijasta tulisi puhua oh-jeesta pelastustoimen resurssien hälyttämiseksi.

Mittari 53: Tämän mittarin osalta tulisi määritellä mitä onnettomuuksia tässä tarkoitetaan. Pelastuslaitokset eivät seuraa yhdenmukaisesti muiden onnettomuuksien määriä ja kehittymistä. Tämän seuraaminen edellyttää tarkentamista, mitä siltä odotetaan.

Mittari 63: Työhyvinvointi

Tähän mittaristoon tulisi lisätä työturvallisuutta koskeva perustieto, missä määritellään mittariksi, että tapaturmien määrää seurataan ja tapaturmat tutkitaan. Tällä hetkellä tämä työturvallisuuslain mukainen velvoite on huonosti tunnettu pelastustoimessa, eikä tapaturmia tutkita tai sattuneista tapaturmista opita.

Mittari 71: *Toimintaympäristöanalyysin toteuttaminen %*

- *Toimintaympäristön analysointi on systemaattista*
- ***Onnettomuuskehityksestä raportoidaan säännöllisesti***
- *Keskeiset alueelliset muutosilmiöt on tunnistettu*
- *Keskeisten alueellisten muutosilmiöiden vaikutuksia on tarkasteltu päivittäis- ja häiriötilanteiden sekä poikkeusolojen näkökulmasta*

Onnettomuuskehityksen raportoinnin osalta tulee selventää ja täsmentää, mikä ja mitkä tahot ovat ne, joille onnettomuuskehityksestä raportoidaan, sekä mitkä ovat ne halutut vaikutukset, johon tällä raportoinnilla pyritään. Onnettomuuskehityksen seurannassa on merkittäviä alueellisia eroja tällä hetkellä. Lisäksi onnettomuuskehityksen seurantaa koskeva pykälä edellyttää seurannan perusteella tehtävän toimenpiteitä oman toiminnan kehittämiseksi tai toimenpide-ehdotuksia muille toimijoille, tämä näkökulma olisi syytä sisällyttää mittaristoon.

Yhteistyöterveisin

Suomen Palopäällystöliitto – Finlands Brandbefälsförbund ry

merk. **Veli-Pekka Ihamäki**

Veli-Pekka Ihamäki
puheenjohtaja

merk. **Ari Keijonen**

Ari Keijonen
toiminnanjohtaja

